

Az akvarell önállósága

Az egri Országos Akvarell Biennálék
és Triennálék nagydíjasai (1968–2014)

Széphárom Közösségi Tér, 2016. XII. 1. – I. 8.

WEHNER TIBOR

Könnyű helyzetben vagyunk e kiállítás bemutatása kapcsán: a tárlat kurátora, H. Szilasi Ágota művészettörténész, aki immár két évtizede az egri Országos Akvarell Biennálék, majd Triennálék rendezője és ügyeinek gondozója, az ezredfordulón közreadott nagyszabású tanulmányában összegezte e festői eljárás, technika vagy kifejezésmód történetét, illetve a biennálék sorozata által megvonható konzekvenciákat. A *Képpé formálódó poézis – és más egyebek* címmel megjelent eszmefuttatásában – amelyben olyan szaktekintélyek akvarellrel kapcsolatos megszólalásaira hivatkozott, mint Németh Lajos, Supka Magdolna és Bajkay Éva, és olyan nagy elődök munkáit elemezte, mint Albert Dürer, William Turner vagy Barabás Miklós – a bevezetőben leszögezte: „Az akvarell önálló képzőművészeti műfaj, sajátos funkcióval és esztétikai kritériummal, mégis sokszor valamiféle átmenetként kezelik a különböző rajztechnikák és az olajfestés között. E Janus-arcúsága valószínűleg annak köszönhető, hogy a rajzokhoz és a grafikai technikákhoz hasonlóan elsősorban papírra, leggyakrabban fehér papírra készül, viszont színessége és a festékanyag lazúrozásra alkalmas tulajdonságai miatt az olajjal való festéssel is rokonítható. Ezen kívül további kapcsolata is kimutatható a két előző technikával. Az egyedi rajztechnikákhoz hasonlóan az akvarelleket sokáig a nemesebbnek tartott falikárpitok,

táblaképek, valamint a – csak mellékesen említve, a szintén vizes eljárású – falfestészet »szolgáló leányaként« tartották számon... alárendelt funkciójából, egy célt csupán kiszolgáló mulandóságából e műfaj az egyedi rajzhoz hasonlóan, lépésről lépésre szabadult fel, hogy – Heribert Hutter szerint – »autonóm, önmagáért való műalkotás legyen, amely önértékénél fogva joggal igényelheti a maradandóságot, a gyűjteményekben való elhelyezését.«¹

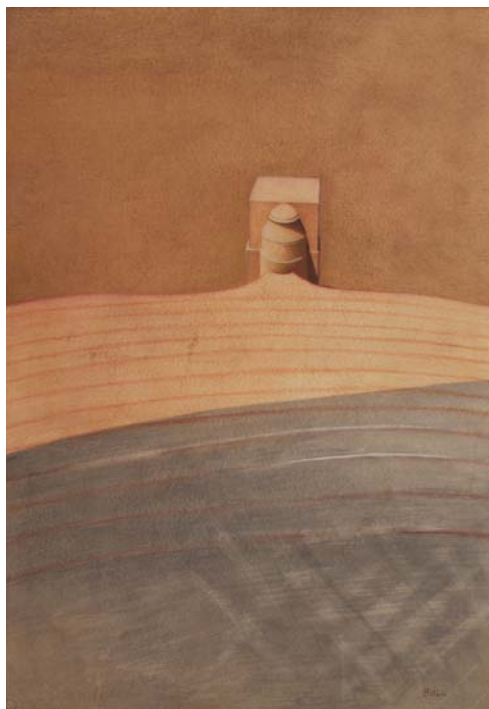

FÖLDI PÉTER: Disznóól, 2014,
papír, vizes pác, 100x100 cm

Nos, ezt az immár felszabadult állapotot, a teljes autonomitást, a maradandóság szellemét és a gyűjteményekben való helyfoglalás magától értetődő tényét reprezentálta a budapesti Széphárom Közösségi Tér galériájába érkezett műegyüttes, amellyel a rendezők egy történeti ív megrajzolására vállalkoztak az 1968-tól napjainkig megrendezett huszonnégy egri akvarellbiennálé fődíjasainak közgyűjteményekben, így elsősorban az egri Dobó István Vármúzeum kollektívájában, valamint a Magyar Nemzeti Galériában, a miskolci Herman Ottó Múzeumban és néhány magángyűjteményben őrzött alkotásainak felsorakoztatásával.

BIKÁCSI DANIELA:
Marseille-i tér, 2000,
papír, akvarell, 100x70 cm

A lassan ötvenesztendősi egri akvarell-seregszemle történetének minden összetevője e kiállítást vizsgálva természetesen nem bontható ki, de számos fontos következtetés megvonásának a lehetőségét nyitotta meg. Így például azt, hogy ez a korábban mostohán kezelt vagy legalábbis művészeti félárnyékban leledző festői eljárás önálló fóruma révén az elmúlt évtizedekben a figyelem fókuszába

CSURKA ESZTER

(A XIX. Országos Akvarellé Biennálé nagydíjasa, 2004):
Cím nélkül, 2004,
papír, tinta 105x75 cm,

SZENTGYÖRGYI JÓZSEF

(A VI. Országos Akvarellé Biennálé nagydíjasa, 1978):
Ítélező, 1978,
papír, gouache 38x46 cm

helyezte az akvarellt, és folyamatosan impulzusokat adott a festői megszólalásoknak. A tanulságok körét gyarapítja, hogy e sajátos festői kifejezés olyan művek, értékek létrejöttét inspirálta, amelyek más ágazatokban, más művészeti területeken értelemszerűen nem születhettek meg. És olyan festői életműveket tett gazdagabbá, mint a már lezárult életművek alkotóiét:

Bartha Lászlót, Gerzson Pálét, Imre Istvánét, Kokas Ignácét, Miháلتz Pálét, Seres Jánosét, Simsay Ildikót, Szentgyörgyi Józsefét, Végvári I. Jánosét. Mellettük a napjainkban is dolgozó mesterek sorában Eger biennáléjának nagydíja fémjelzi a más és más utakon járó Bikácsi Daniela, Földi Péter, Lóránt János Demeter, Orosz János, Szily Géza, Végh András akvarellfestészeti törekvéseit, de hivatkozhatunk Magyar Gábor és Sarkadi Péter, Csurka Eszter és Kopócsy Judit, Mayer Berta és Molnár Péter műveire is.

Sokat elmond e több mint húsz alkotót felölelő művészcsapat alkotásainak futólagos tematikai és stilisztikai vizsgálata is. A tradicionális akvarelltémák: a konkrét természetábrázolás, a táj vagy a városkép, esetleg az életkép műfaja mintegy csak elvétve jelentek

MAGYAR GÁBOR (A XI. Országos Akvarellé Biennálé nagydíjasa, 1988):
Gouache II, 1986, papír, akvarell, gouache 80x56,5 cm

meg ebben az együttesben, amelyben az elvont, nonfiguratív képi kifejezés, illetve az erőteljes stilizálás volt az uralkodó szólam. Expresszív képfantáziák, szürrealis látomások, asszociatív emléktöredékekből vagy gesztusszerű ecsetnyomokból építkező kompozíciók, jelek, titokzatossággal átszótt magánmitológia-kivetítések sorakoztak a technikailag is oly sokrétű kollektívban. A technika ugyanis már réges-régen nem a tiszta, klasszikus akvarell, hanem általában az anyagokat és eljárás módokat – például a pasztellt, a tust, a gouache-t, a tintát, a pácot alkalmazó vagy az akvarellrel ötvöző – keverő képalkotó módszer, amely inkább szolgálja a művészi mondandó közvetítését, a spontaneitást is őrző kifejezést, és talán ami e művek varázslatos sajátja: a színgazdagságot, a színárnyalatokban, színátmenetekben, összeolvadásokban és elválásokban testet öltő jelenségvilágot.

Tulajdonképpen kényes helyzetben, mintegy a múltó idő metszetében vállalkozhattunk annak megítélésére, hogy az elmúlt évtizedekben valóban a kimagasló teljesítményeket jutalmazta-e a mindenkori zsűri – megannyi más, kisebb díj adományozása mellett – kiemelt nagydíjjal. Az objektív ítélet megalkotásához természetesen ismernünk kellene az adott biennálé teljes mezőnyét, kiállításának anyagát is, de mivel ez ma már megoldhatatlan, így a nagydíjak sorozatából felfűződő folyamatra, a történetre és a történetet alkotó művek önértékeinek elemzésére kellett hagyatkoznunk. Egy ilyen metódust választva elmondhatjuk, hogy rendkívül sokszínű, csaknem ötven évet átfogó műegyüttes munkái sorakoztak előttünk, amelyeknek mondandói napjainkban is érvényeseknek ítélnétek.

A legutóbbi, az időközben biennáléből triennáléba váltó, 2014-es egri seregszemle katalógusának bevezetőjében Révész Emese művészettörténész hivatkozott egy Bán Zsófia által Szűts Miklós festőművész akvarelljei kapcsán megfogalmazott gondolatfutamra, amelyet az akvarellfestészet lényegi megközelítéseként aposztrofálhatunk: „A műfaj, az anyag maga tesz itt tanúbizonyságot, a víz keveredik a festékkel, hullámokat vet a papíron, követjük mozgását, háborgását és megnyugvását, locsogó derűjét, alkonyati, szelíd kisimulását. A vízé, a vívőanyagé itt a főszerep, semmi kétség, s a festék hagyja magát vitetni vele. Ringatóznak, összeölelkeznek a szencsés papíron. Olykor dülakodnak is, egymásnak feszülnek, mintha valami hatalmi harc zajlana; erőteljes, nem ritkán drámai ecsetkezelés, aztán a kimerült-belenyugvó belátás: egymás nélkül nem. Minden más ezután jön.”²

Minden más csak ezután jön, de – körbe pillantva a Széphárom Közösségi Tér galériájában, megállapíthattuk – ami mögöttünk van, az is nélkülözhetetlen a jelen és a jövő szempontjából egyaránt.

Jegyzetek

- 1 H. Szilasi Ágota: Képpé formálódó poézis – és más egyebek. Az akvarellről az ezredvégén az egri Akvarell Biennálék tükrében, Agria/XXXV, Eger, 1999, 398–399.
- 2 Révész Emese: Technika vagy médium? Az akvarell esélye az ezredfordulón. In. II. Országos Akvarell Triennálé, Eger, 2014, Dobó István Vármúzeum (katalógus).

SZILY GÉZA: (Az I. Országos Akvarell Triennálé nagydíjasa, 2009) Tolnai kert oszlopai, 2000, papír, akvarell, pác, 47x69 cm

VÉGHE ANDRÁS (A XII. Országos Akvarell Biennálé nagydíjasa, 1990): Ismeretlen ismerősök, 1987 papír, gouache 74x54 cm